

פרשת השבוע על פי אור החיים הקדוש

לע"נ הורי ר' אליהו בן בת שבע ז"ל

פרשת ויקרא

ויקרא

לאה אירן בת טאוס ז"ל

עוד ירמוז לצוות את אנשן חיל להשתדל לקרב לכבות עם בני ישראל לעבודת ה' ולזה יקרא קרבן לה' כי על ידי חטא האדם יפרד הדבקות של ישראל עם אביהם שבשמים, דכתיב (דברים ד) ואתם הדבקים בה, ויהיו נבדלים ומרוחקים מהשכינה, והאדון ברוך הוא יקפיד כביכול על הדבר ויתאוה לקרב אותם אליו, וצוה להוכיח לכל הרחוק ולקרב לבו, גם העניש למעלים עין מהדבר, וזה לך האות אשר צוה ה' להתחיל ממקודשיו, והגדיל שכר המזכה כמאמר התנא (יומא פז) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, כי ישמרנו ה' משגינות, והם הדברים הנאמרים כאן:

ובדרך רמז יכוין על זה הדרך, לצד שראו שהקריב ה' את משה אליו ויקרא לו מתוך כולם, ועשה יקר וגדולה למשה, לזה אמר אדם כי יקריב כמו כן הקרבה לשכינה, אין זה אלא מכס, פירוש מצד ישראל, כי באמצעותם היא ההשגה וכמו שכתבנו למעלה, שלא היה מדבר ה' עמו אלא בשביל ישראל, וצא ולמד ל"ח שנה שהיו ישראל נוזפים נרחק מעליו הכבוד ולא דבר אתו אלהים:

3/ אדם. דקרא לומר אדם, לשון חשיבות כאמור בזוהר (ח"ג מה) כי יקריב, ואת מי יקריב פירש הכתוב ואמר מכס מן הפחותים שישנם בכס, אשר פשעו בה' ויאמרו לאל סור ממנו (איוב כא יד) ונתרחק מדביקותו יתברך את זה יקריב, ולזה יקרא קרבן לה' כי יקריב נצר מטעיו קודש לשרשו, ואדם כזה אינו צריך להביא לא נדר ולא נדבה, גם אין מציאות להביא לא חטאת ולא אשם, על דרך אומרים ז"ל (יומא פז) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ואם אין שוגג אין קרבן, ואחר שגמר אומר מעשה קרבן הנכבד והמעולה אמר מן הבהמה וגו' תקריבו את קבככם, דבר זה ישנו בכל אדם כי לא כל ישיגו בחינת רבים השיב מעון (מלאכי ב ו):

עוד ירמוז לצוות את אנשן חיל להשתדל לקרב לכבות עם בני ישראל לעבודת ה' ולזה יקרא קרבן לה' כי על ידי חטא האדם יפרד הדבקות של ישראל עם אביהם שבשמים, דכתיב (דברים ד) ואתם הדבקים בה, ויהיו נבדלים ומרוחקים מהשכינה, והאדון ברוך הוא יקפיד כביכול על הדבר ויתאוה לקרב אותם אליו, וצוה להוכיח לכל הרחוק ולקרב לבו, גם העניש למעלים עין מהדבר, וזה לך האות אשר צוה ה' להתחיל ממקודשיו, והגדיל שכר המזכה כמאמר התנא (יומא פז) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, כי ישמרנו ה' משגינות, והם הדברים הנאמרים כאן:

4/ ובמדרש תנחומא אמרו למה אמר אדם, ולא אמר איש, ירצה לומר כי יחטא האדם כאדם הראשון שהתחיל לחטוא יביא קרבן, עד כאן: הנה ממשמעות דברי המדרש משמע כי אדם הראשון שוגג היה, שהרי אין מכיזבין קרבן אלא על חטא שוגג, וזה מכיון למה שפירשתי בפרשת בראשית (ג) בפסוק (יב) היא נתנה לי וגו', וכוונת המדרש היא כי בא ה' להתנהג עם בני ישראל, מה שלא נהג כן עם אדם הראשון, כי אדם הראשון חטא ונקנסה עליו מיתה ולא הועיל לו הבאת קרבן, ולהם יועיל, ואומרו שהתחיל לחטוא, נתן הטעם למה לא נהג ה' כמו כן עם אדם הראשון, כי אדם התחיל לחטוא ולא קדם לו בחינת הרע להכריחו לחטוא, מה שאין כן הבאים אחריו כבר קדם להם בחינת החטא בנפשם, וזה לך אות הברית אשר ערל בשרו וצוה ה' למול, מה שלא היה כן לאדם הראשון:

6/ קרבנו לה'. טעם אומרו קרבנו לה', מה שלא אמר כן בעולת בקר וצאן. לפי שמצינו שהלשון הכתוב בעוף כעלי מומין, כאומרים ז"ל (תורת כהנים כא) אין זכרות ותמות בעוף, וכמו שכתבנו בסמוך, אם כן תבא הסברה לומר כי פחות הוא קרבן זה, כי מום בו, ואין זה בגדר קרבן לה', לזה אמר קרבנו לה', כי אין בו שום הדרגה פחותה לצד בחינה זו ואין רושם במומו כל עיקר:

5/ ולדרך זה השכלתי ליישב חקירה אחת, אשר שפט לאדם על עון ראשון משפט מות, ולא חש למדתו ברוך הוא דכתיב (איוב לג כט) פעמים שלש עם גבר (עי' יומא פז): ואדרכא משפט צבור יש לו, להעביר לו גם עון ג', דכתיב (עמוס ב ו) על שלשה פשעי ישראל וגו', כי יש טעם נכון בדבר, כי ביום בורא ה' האדם החליטו בבחינת הטוב באין פסולת שהיא בחינת הרע המטה את האדם מדרך הטוב, ובחטאו נמשך בחינת הרע ונעשה סיג' לכל נפש איש ישראל בנפשו רוחו ונשמתו, גם בגופו ערל לב וערל בשר, ולזה אם יחטא איש ישראל יעבור לו ה' פעמים שלש וגו', לצד חלק הרע הדבוק בו רע, משננער מבטן אמו והוא יתגבר עליו להחטיאו במזיד גם יחטיאנו בהיסח הדעת, ולזה יועיל לו קרבן על שגיונו, מה שאין כן אדם הראשון, הגם שלא חטא אלא בשוגג, משפט צדק הוא לו שלא יעבור לו ה' אפילו חטא אחד, גם שיהיה שוגג לא יועיל לו קרבן על שגיונו:

7/ יו. אשה ריח ניחוח. רבותינו ז"ל (מנחות קי) אמרו נאמר בעולת הבהמה אשה ריח וגו', ונאמר בעולת העוף אשה וגו', לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט וכו', ע"כ: הנה נתכונו רבותינו ז"ל לתרץ מה שקשה כי יאמר הכתוב אשה ריח ניחוח בעוף, שהוא שוה איסור, ומכל שכן בעולת הבהמה, לזה דקדקו בלשונם ואמרו לומר לך אחד המרבה כו', פירוש שבא הכתוב להודיענו שאין הפרש בין המועט למרובה, שלא תאמר שאין זה אלא לצד שה' מצד רחמיו מתרצה בקרבן העני, הגם שאינו חשוב כקרבן העשיר, ועל כל פנים אין המוחש נכחש כי זה מביא פר וזה מביא עוף, לזה נתחכם הכתוב ואמר ריח ניחוח בבהמה, ולא הספיק לו כמה שאמר בעוף, ללמוד ממנו, להעריך ולהראותך כי לא פחות הוא מקרבן בהמה ללמוד ממנו, וצריך הוא להודיעך גם בקרבן בהמה אשה ריח ניחוח:

8/ נפש. אמרו רבותינו ז"ל (תוי"כ קצא) לרבות גרים, ואם לכלול נשים היה לו לומר אדם כי יחטא, כי אדם כולל זכר ונקבה, דכתיב (בראשית ה ב) ויקרא את שמם אדם: ובדרך רמז יכוין כי לצד שנפש של אדם רשע היא נחסרת לצד מעשה הרע, באמצעות העון במזיד, ולזה יקרא הרשע בחייו מת, דכתיב (יחזקאל יח לב) במות המת, כי אין לו נפש, והוא גם כן אומרו (משלי כג ב) אם בעל נפש אתה, והודיעו הכתוב כי תחסר הנפש גם בחטא השוגג, האמת שלא תחסר כולה אלא מקצתה, ולצד מחסור כזה הוא אשר אמר ה' כי יביא קרבן, וכזה תתקרב הנפש לשורשה ויאיר אורה ככתחילה, אבל במזיד תחסר כולה, לא יועיל תקנת הקרבן, כי אין נפש במציאות לקרבה עד אשר ישוב ויעבור עליו יום הכיפורים ויחיה, על דרך אומרו (יחזקאל יח לב) והשיבו וחייו:

9/ ובדרך רמז יכוין על זה הדרך, לצד שראו שהקריב ה' את משה אליו ויקרא לו מתוך כולם, ועשה יקר וגדולה למשה, לזה אמר אדם כי יקריב כמו כן הקרבה לשכינה, אין זה אלא מכס, פירוש מצד ישראל, כי באמצעותם היא ההשגה וכמו שכתבנו למעלה, שלא היה מדבר ה' עמו אלא בשביל ישראל, וצא ולמד ל"ח שנה שהיו ישראל נוזפים נרחק מעליו הכבוד ולא דבר אתו אלהים:

9/ ובדרך רמז יכוין על זה הדרך, לצד שראו שהקריב ה' את משה אליו ויקרא לו מתוך כולם, ועשה יקר וגדולה למשה, לזה אמר אדם כי יקריב כמו כן הקרבה לשכינה, אין זה אלא מכס, פירוש מצד ישראל, כי באמצעותם היא ההשגה וכמו שכתבנו למעלה, שלא היה מדבר ה' עמו אלא בשביל ישראל, וצא ולמד ל"ח שנה שהיו ישראל נוזפים נרחק מעליו הכבוד ולא דבר אתו אלהים:

ובדרך רמו תרמו כל הפרשה על גלות האחרון שאנו בו, לנחמנו מעצבון נפשנו, כי כל איש ישראל מאנה הנחם נפשו בראות אורך הגלות, נראה למי דומה, למצרים ת', לבבל ע"ן, לשניהם יחד ת"ע, והן היום אלף ותרע"ב מה אייחל עוד, ולא גלות לבד אלא עוני מהאומות, כי כל גוי וממלכה בבני ישראל יעבודו, ואשר זה יסובב חשוב לא טוב, כי שפת אמת לא הוכרה בכוננות והאריכה לשון שקר. ובא הצופה ומביט עד סוף כל הדורות קורא הדורות מראש, והודיע למשה לזרד לישראל, ובראשם בני תורה שפתי כהן אשר תורה יבקשו מפיהו אהרן ובניו להודיע לדורות את הדבר הזה:

2. זאת תורת העולה, אמר זאת למעט כל העליות שאין כמוה עולה, וחזר ופירש מי היא זאת, ואמר היא העולה כבר דכתיב (שיר השירים ג ו) מי זאת עולה מן המדבר, על מוקדה על המזבח הם ב' פרטים שאנו בהם, הא' שאנו בני תורה מה שאין בכל האומות, והב' שאנו מיוסרים כגלות ויסורין ודלות, כנגד התורה אמר על מוקדה שנמשלה התורה לאש (תענית ז) וכן תמצא שאמרו ז"ל (שם ד) האי צורבא מרכנן דרתח אורייתא וכ"ו:

7. (א) פק א' כסא

3. וכנגד הגלות וענפיו אמר על המזבח, כי היסורין מתיחס להם שם מזבח להיותם כפרה, וכן הוא בלשון חכמים (ברכות ה:), והודיע הכתוב כי באמצעות ב' דברים תהיה עלייתו מיעודת בהפלטת המעולות משונות לשבח שבחים אשר לא היה ולא יהיה, וביאר עד מתי יהיו ישראל בגדר ב' דברים אלו, כל הלילה שהוא זמן הגלות הנמשל ללילה (סנהדרין צד) שומר מה מלילה (ישעיה כא יא), וכן בפסוק (רות ג יג) ליני הלילה דרשו ז"ל (ווי"ח רות) על הגלות, עד הבוקר, שהוא זמן שיריק עלינו כבודו ואתא בוקר, והזמן הוא אחר עבור ת"ק לאלף הששי, לפי מה שקדם לנו מדבריהם ז"ל (כ"ד יט ח) כי יומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנה, ומהשכל יהיו ת"ק ראשונה מדת לילה, ות"ק שנייה מדת יום, והודיע ה' כי עד הבוקר כי כשיגמור ת"ק שנה בגלות עד הבוקר שיהיה העליה:

4. ובוקר זה אין אני יודע אם בוקר של אלף החמישי, או בוקרו של אלף הששי כי באלף הרביעי גלה כבוד ישראל בעקב"ל לזה גילה ה' סודו כיד עבריו הנביאים כי הוא לבוקר ב', והוא אומרו (ישעיה לג ב) היה זרועם לבקרים, לב' בקרים, לבוקר ב' אם לא לבוקר א':

אור החיים פסוק

ומצות על מרורים. לפי פשט הכתוב, לפי מה שראינו שאמר ה' שצריך עליך אש ושיהיה שלם כר', זה יגיד שדעת עליון היא להראות בחינת הגדולה והחירות ואין רשות אחרים עליו, ולפ"ז גם המרורים שיצו ה' הוא לצד כי כן דרך אוכלי צלי לאכול עמו דבר חד כי בזה יערב לחין האוכל ויאכל בכל אות נפשו, גם בזה יוכר גדול העריכות כשיקדים לפי מרורים, גם מה שהזכיר המצות הוא פרט אשר יכונן חין אוכל יטעם לו הצלי והנה ג' השריגים יטעימו יחד. והוא רומז לג' דברים, הא' הוא הגלות שמררו את חיהם, הב' היא היציאה תיכף ומיד שלא הספיק בצקם להחמיץ במצרים, ג' אשר פסח ה' על בתיהם והוא בחינת הגאולה, כי עבר ה' בארץ מצרים ונתק חבל מוסרות העבות שהיו חוקפים בהם שהוא בחינת הבכורה וכמו שפירשתי הענין במקומו (לעיל יא ה), ושלשת הענינים יחד יחד היו צריכין להיות, וזולת א' אין גם כשנים האחרים, שאם לא היה הגלות לא היו משיגים אשר השיגו מהצירוף, ומה שבררו. ומה גם לפי מה שכתבנו במקומות אחרים כי גוי גדול עצמו שהוציא ה' ממצרים הם בחינות ניצוצי הקדושה ששם היתה רשם נמצאת, וסגולת הוצאתם הוא

7. חקת עולם תחגורו. טעם שלא הספיק לומר לדורותיכם, והגם שאמרו ז"ל (כמילתא כאו) כי דורותיכם לבד הייתי אומר מיעוט רבים שנים תלמוד לומר חקת עולם לגלות על פירוש דורותיכם שהוא תמיד, עדיין קשה לא היה לו לומר לדורותיכם אלא חקת עולם. אכן יחבאר על דרך האמור (ברכות יב:) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך להביא לימות המשיח, ולמאן דאמר כל ימי חיך הלילות, אפשר כי אמר חקת עולם שלא תאמר תינה בימי החירות, בימי הגלות שאנו משועבדים מה מקום לזכרון לטובה שפסקה, תלמוד לומר חקת עולם, אפילו בזמן השעבוד בשעת גלויות חקת חקת ה'.

אמר פק יג א

אמר יג א

ולזה אמר עד הבוקר הידוע שהוא ב', ולא בוקר הבא ראשון בגלות. ואולי כי לזה רמז הנביא באומרו (שם כא יב) אמר שומר אתא בוקר וגם לילה, פירוש הגם שאתא בוקר ראשון לא הועיל, ובא גם כן הלילה אחריו כי לא נושענו בו, ואולי כי אילו ישראל היו שלמים היו נגאלים בבוקר ראשון:

10. והוא מה שרמז בדבריהם שלא נגזר על ישראל גלות אלא יום אחד, דכתיב (תהלים כ ב) יענך ה' ביום צרה, פירוש יומו של הקב"ה, ולא נשארם אלא תרע"ב שהם עק"ב שנשארו מאלף הד' וח"ק של אלף הה' הרי תרע"ב, ובבוקרו היו נגאלים, ולצד מעשיהם הרעים עכב ויעד בוקר ב':

15. אך ירצה כי הגם שעדיין לא שלמו ימי גלות, יביא ה' למנין הנותר מהצער הקצוב אשר הוסיפו בני עולה לענות, ושמו אצל המזבח להשלים בו כפרה הצריכה אשר קצב ה' בגזירת הגלות:

20. גם ירמו באומרו מקום טהור, מקומו של הקב"ה, הוא הנקרא טהור כביכול. ואומרו והאש על המזבח פירוש לא תדמה כי אין צרה לעושי רשעה אלא הרעה ההיא אשר יעשה ה' בהם שפטים בהוציא אותנו מביניהם, לא כן, אלא והאש היא בחינת "אש המשפט" לא תכבה, וביער עליה הכהן עצים הם הרשעים שהם עצים יבשים, על דרך אומרו (דברים כ יט) כי האדם עץ, וכן אמרו ברכות (פתיחתא לאיכה רבתי) ח"ל העצים אלו הגליות עד כאן:

7. (א) פק א' כסא

8. ליל שמורים וגו' יכרן הכתוב

מב. ליל שמורים וגו'. יכרן הכתוב לרמז ה' נסים מופלאים שזמנם לילה זו. א) בימי אברהם כשהכה את ארבעה מלכים ויחלק עליהם לילה (בראשית יד טו). ב) ביציאת מצרים דכתיב (לעיל פסוק כט) ויהי בחצי הלילה. ג) בימי חזקיה כשהכה גבריא מלכא סנחריב דכתיב (מ"ב יט לה) ויהי בלילה ההוא. ד) בימי מרדכי ואסתר בלילה ההוא נרדה שנת המלך (אסתר ו א). ה) גאולה העתידה. כנגד נס אברהם אמר ליל שמורים הוא לה', כי באמצעות הנס נתגלית אמתו יתברך כאומרו ז"ל (כ"ד סכ ז) שיש מהאומות שלא היו פאמינים כנס הצלתו מאור כשדים והאמינו בנס הכאת ארבעה מלכים. וכנגד מצרים אמר להוציאם מארץ מצרים. וכנגד נס חזקיהו אמר הוא הלילה הידוע לנס, כרשום בדברי נביא (מלכים כ יט לה) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך וגו'. וכנגד נס מרדכי אמר זה לה'. וכנגד גאולה העתידה אמר שמורים לכל בני ישראל לדורותם, פירוש לטוף הדורות, בעגלא ובזמן קיב:

אמר יג א